

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

37

OVERIJSSELSCHÉ

STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

71

87

ACL
9031
[1-4]

VEREENIGING TOT BEOEFENING
VAN OVERIJSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS.

OVERIJSSELSCH E
STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

EERSTE DEEL. ZEVENDE STUK.

STADREGT VAN OOTMARSSUM.

ZWOLLE,
DE ERVEN J. J. TIJL.
1887.

Daar de oudste oorkonde, waarbij aan Ootmarssum stedelijke rechten werden toegekend, verloren is gegaan, en de latere stadbrieven geene nieuwe rechtsbepalingen bevatten, maar slechts de eens verkregen voorrechten bevestigen ¹⁾, meen ik het beste te doen om de uitgave van het eigenlijk gezegde stadrecht te beginnen met den brief, waarin Guydo van Henegouwen aan de stad het recht tot het houden van een week- en jaarmarkt gaf. Deze oorkonde, het oudste stuk uit het Ootmarssumsche archief (zie Register no. 1);

---

¹⁾ De hier bedoelde privilegiebrieven zijn de volgende, alle afgedrukt in de Deductie voor de stad Ootmarssum betreffende het jachtrecht (uitg. te Deventer 1708) bladz. 14—18: van Johan van Diest, 1 Juli 1325; Johan van Arkel, 2 Maart 1346; Johan van Verneborch, 26 Aug. 1367; Arnout van Hoorn, 19 Maart 1373; Floris van Wervelichoven, 20 Juni 1381; Frederik van Blankenheim, 1 Jan. 1394; Rudolf van Diepholt, 14 Juli 1433; David van Bourgondië, 17 Febr. 1459; Frederik van Baden, 9 Dec. 1496, en eindelijk een van George Schenk van Toutenburg, die 27 Juni 1533 uit naam van Karel V de voorrechten bevestigde.

Behalve den brief van Arnout van Hoorn zijn al deze charters nog in originali in het stedelijk archief te Ootmarssum aanwezig; zie het Register op dat archief, bewerkt door Mr. R. E. Hattink en uitgegeven door de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis. Stuk I. Zwolle 1878. Nos. 2, 6, 10, 13, 16, 67, 87, 115 en 147.

is in het Latijn op perkament geschreven en goed bewaard gebleven; alleen het afhangend zegel van bruin was is geschonden.

Aan dezen brief gaan eenige aantekeningen vooraf, welke uit het later te bespreken Stadboek van 1512 (capittel 14, zie HS. fol. 26 v.) zijn genomen en welke ik, hoewel sommige niet direct met het eigenlijke stadrecht in verband staan, voor de merkwaardigheid en volledigheid laat afdrucken. De oorkonden, waarbij de bisschoppen de hier aangehaalde voorrechten verleenden, zijn meerendeels nog in het oud-archief van Ootmarssum aanwezig. Volgens het Register vindt men er den reeds aangehaalden brief van 1314 en ook onder no. 38 de oorkonde, waarbij deze bevestigd werd. Het privilegie van Jan van Arkel schijnt verloren te zijn gegaan, maar onder no. 14 van het Register is de bevestigingsbrief van Floris van Wevelichoven beschreven, waarbij men nog kan voegen een tweeden confirmatiebrief van 1395 onder no. 18. Het charter, waarbij deze bisschop de stad het Humbroick gaf, is waarschijnlijk de onder no. 19 aangehaalde oorkonde, terwijl men onder no. 81 den daarna vermelden ruilingsbrief vindt. Onder no. 24 is de verpachtingsoorkonde (1399) van de gruit beschreven en onder no. 70 de brief, waarbij aan de schepenen het weggeld gegeven werd, onder no. 118 eindelijk de brief over het houden van een windmolen.

Na den marktbrief laat ik in mijne uitgave eene oorkonde van 1425 volgen, waarin bisschop Johan van Diest een achttal bepalingen over het stadrecht bevestigde. Blijkens de mededeeling aan het slot dezer, door mij van nummers voorziene, artikelen is zij eene latere kopie, welke in het Register als no. 2

knoppen mist, welke hem aan de voor- en achterzijden voor beschadiging moesten vrijwaren.

Oorspronkelijk bevatte het handschrift 4 octernen, daarvóór 2 losse folia en achteraan een dubbel gevouwen blad, alles te zamen 36 folia. Later werd na de losse bladen en vóór den eersten octern een ander dubbel gevouwen blad ingeschoven, waarop men de tweede redactie der eedsformulieren schreef, welke in oorspronkelijker tekst op de keerzijde van het gemelde tweede losse folio te vinden zijn; achter aan het handschrift voegde men verder nog een quatern, een octern, benevens een dubbel gevouwen blad en een los folio bij, waardoor het gezamenlijk getal der folia tot 53 klom.

Op den eersten octern begint de stadswillekeur, welke, steeds met dezelfde fraaie staande hand geschreven, 11 $\frac{1}{4}$ folia inneemt en uit 127 artikels bestaat, die door mij van volgnommers zijn voorzien. Slechts hier en daar heeft men er later eene bepaling bijgevoegd, welke ik met cursieve letter in de noot heb laten afdrukken. Het opschrift en de initialen zijn in rood aangebracht, terwijl ook de in den tekst voorkomende hoofdletters met streepjes van dezelfde kleur zijn versierd.

Dan komen de latere bepalingen, eerst in onafgebroken volgorde, daarna met inlassching van vele andere aantekeningen, welke tot het eigenlijke stadrecht in geene betrekking staan. Onder deze laatste vindt men annotaties van allerlei aard: geschiedkundige bijzonderheden, rechterlijke uitspraken, verbalen van verkooping en verpachtingen, consenten, aanstellingen van stedelijke beambten, financieele aantekeningen, burgerlijsten enz.

in twee kolommen geplaatst, en wel 26 in de eene en 30 in de andere.

De verdere 6 bepalingen, die ik met cursieve letters aan het einde laat drukken, zijn met latere hand op verschillende plaatsen er bijgevoegd, zooals men dit kan nazien in de noten onderaan de bladzijde.

In het Register is deze stedelijke keur beschreven onder no. 124.

Eindelijk geef ik nog eenige rechtsbepalingen uit een handschrift, dat behalve het Stadboek van 1512 een groot aantal bijvoegselen, waaronder ook keuren van lateren tijd, bevat. Het is een MS. op papier in 4°, met perkamenten omslag, oorspronkelijk bestaande uit 60 folia, waarvan het eerste evenwel thans ontbreekt. Eerst loopt het werk, met dezelfde hand geschreven, behoudens een paar open plaatsen en enkele toevoegingen van lateren tijd, geregeld door tot folio 9 r., 9 v. is open; dan volgen 9 geheel of ten deele met latere aantekeningen beschreven folia, hieronder, behalve de latere keuren, welke ik op bl. 43 vgg. heb laten afdrukken, en den privilegiebrief der schoenmakers, welke op bl. 46 te vinden is, o. a. een lijst van de uitgaande renten der stad en een verhaal over den fabelachtigen stichter der plaats Odemarus en zijn priester Vechtān, welke volgens de legende in de Vecht verdronk en aan deze rivier zijn naam gaf. Hierboven staat: *Historia haec excerpta ac descripta ex Joanne Tritenheimio, historiographo, per me Jo. Richters secretarium.*

Het corpus van het Stadrecht wordt voortgezet op fol. 19 en loopt nu weder geregeld door met dezelfde hand geschreven tot fol. 29 r. Op fol. 30 r. begint eene kopie van de bovenbeschreven stadsrol, welke,

behoudens eenig verschil in spelling en enkele latere veranderingen, welke ik in de uitgave in de noot heb aangegeven, met het origineel overeenkomt.

Hierna volgen, te beginnen met fol. 34 onderaan, de latere keuren, welke met verschillende handen geschreven ¹⁾ vrij wel onafgebroken doorloopen tot fol. 41 v. Op fol. 42 r. vindt men eene vertaling van den Latijnschen vidimusbrief (van 1407) van het reeds besproken privilegie van 1314. Op fol. 43 r. worden de keuren voortgezet tot fol. 44 v., waarna eene lijst der landerijen, aan het Gasthuis toebehoorende (van 1619), volgt. Dan komt eene keur van 1620 (zie bl. 43) en de confirmatie van den privilegiebrief der schoenmakers (bl. 48). Fol. 47 is onbeschreven; dan volgen aantekeningen aangaande financieele en andere zaken, welke niet tot het stadrecht in betrekking staan. De folia na 53 r. zijn verder onbeschreven, alleen komen op foll. 55 v. et 56 r. nog een paar annotaties voor.

---

¹⁾ Ik heb in den tekst eenvoudigheidshalve alleen bij de keuren, welke geen jaartal aangeven, in de noot naar de bepalingen verwezen, welke met dezelfde hand zijn geschreven en van eene zekere tijdsbepaling zijn voorzien. Tot aanvulling diene de opmerking, dat de eerste keur *zonder jaar* op bl. 32 door dezelfde hand is geschreven als de vorige bepaling van 1548, maar met bleekere inkt.

Voor de volledigheid zij hier nog medegedeeld, dat behalve de handen in de noten vermeld in de latere keuren daarenboven nog negen andere zijn op te merken: 1° hand: keuren van 1548, bl. 30—32; 1556, bl. 33; 1561, bl. 34; 1563, bl. 35, alsmede de Privilegiebrief der Schoenmakers, bl. 46. — 2°: keuren van 1557, bl. 33 en 34. — 3°: keuren van 1591, bl. 36; 1590, bl. 38; 1578, bl. 39; 1615, bl. 42; 1620, bl. 43; 1615, bl. 43; 1617, bl. 44; 1623, bl. 44. — 4°: keur van 1567, bl. 38. — 5°: keur van 1568, bl. 39. — 6°: keur van 1575, bl. 39. — 7°: keur van 1600, bl. 41. — 8°: keuren van 1591, bl. 41; 1593, bl. 42. — 9°: keur van 1639, bl. 48.

Ziet men uit deze opsomming, dat het boekwerk stukken uit verschillende tijden en van den meest verscheiden aard bevat, ook de eigenlijke kern van den kwartijn, welke in haar geheel met dezelfde hand is geschreven, heeft in bonte volgorde bepalingen en aantekeningen over verschillende ongelijksoortige onderwerpen. Men leze slechts de inhoudstafel, die ik aan het begin van het stadrecht laat afdrukken, en men kan reeds daaruit opmaken, dat ook het hoofdwerk behalve een aantal stadrechtsbepalingen en wat hiermee indirect in verband staat, hoofdzakelijk aantekeningen van financieelen aard bevat.

Uit de 12 capittels, die van de 15, waaruit dit boek oorspronkelijk bestond, zijn overgebleven (cap. 11, 12 en 13 zijn verloren gegaan), heb ik in deze uitgave natuurlijk alleen de tot de twee eerstgenoemde rubrieken te brengen bepalingen overgenomen (de tweede soort met kleine letter). Den aanhef van het stadrecht en het register (bl. 16 en 17), welke voorheen op het nu niet meer bestaande eerste folio van het handschrift waren te vinden, druk ik af naar eene kopie van het geheele werk uit het begin der 18^e eeuw.

Deze kopie in 4°, ook in het Ootmarssumsche archief aanwezig, bevat het stadrecht met al de latere aantekeningen, ongeveer in dezelfde bonte volgorde, waarin het origineel die ons doet kennen. De secretaris Arnt. Vosdingh attesteerde 18 Februari 1710, dat het afschrift na collationeering met het oorspronkelijke accordeerende was bevonden, en »pro memoria» volgt de mededeeling: »deese voorenstaende copien sijn geschreuen door Jan Dreszelaer, Duijtsse schoolmeister in Ootmarssen, en is alles geschreuen met de linkerhandt.»

I N H O U D.

---

1. Stadbrief van *Otto van Holland*. 1248 . bl. 1
  2. Vidimus van den Privilegiebrief, in 1346
door *Jan van Arkel* gegeven . . . » 3
  3. Eedsformulieren . . . . . » 6
  4. Stadswillekeur van 1451 . . . . . » 9
  5. Latere bepalingen . . . . . » 30
  6. Vuurheerencedule . . . . . » 49
-

S T A D B R I E F

VAN

OTTO VAN HOLLAND.

1248.

Otto, Dei gratia Traiectensis episcopus, omnibus præsentia visuris notum facimus, quod omnibus hominibus præsentibus et futuris inhabitantibus oppidum nostrum Ommen libertatem talem, qualem oppidani nostri Daventrienses, Swollenses, Campenses habent a nobis et prædecessoribus *a)* habere consueuerunt propter bonum *b)* et utilitatem nostræ Traiectensis ecclesiæ de prouido consilio nostrorum fidelium liberaliter contulimus et ipsum locum Ommen liberum ordinamus, mandantes singulis et uniuersis, ne quis contra libertatem prædictis hominibus et loco a nobis concessam venire præsumat, sed apud singulos inhabitatores loci volumus expediri et fideliter promoueri et hæc omnia inuiolabiliter præcipimus *c)* obseruari.

Datum et actum Vullenho anno Domini millesimo

---

a) In het HS. ontbraken oorspronkelijk aan dit woord de letters „ri”, deze zijn er later bijgeschreven.

b) In het HS. staat: bonam.

c) In het HS. heeft men dit woord veranderd in: percipimus.

Dit sint de priuilegie der stadt, vor ende na.gegeuen van onsen gnadighesten heeren van Vtrecht.

Int jaer dusent drehundert ende verteyn biscop Guido heuet ghestadighet synen dorpe Oetmerssen oer wicbolderecht, dat se van oldes plegen to hebben, ende hefft gegeuen eyn wekemarket op alle Dinxdagen; ende op Sondach na Natiuitatis beate Marie virginis eyn jaermarket, eynen dach vor ende eynen dach na mit allen gherechten, ghelyc andere stede hebbn.

Dit solffte vernyet ende confirmert van biscop Ffrederic van Blankenheim int jaer dusent verhundert ende vii.

Biscop Johan van Arkel ende biscop Frederic vorscr. hebben gegeuen de borgher tolvry to varen ter Nyer Bruggen ende ten Hardenbergen, des ghelikes oic ter Vennebruggen alsovelle, want sommige van onsen gnadichsten heren wille is in oere priuilegie ons gegeuen, dat wy sollen alles reches ende vryheiden bruken, de de ander steede ende dorpe ouer Ysele bruken etc. Mer dat priuilegium is gegeuen int generael, also dat de Vennebrugge en is nicht vthgesproken offte nemptlic ghenampt. ¹⁾

---

¹⁾ De laatste zin, van dezelfde hand als het andere, is er later bijgevoegd; evenzoo het voorgaande „alsovelle”, dat boven den regel staat.

ducentesimo (quadragésimo) octauo feria tertia in crastino Bartholomei, præsentibus Gerhardo de Deisten, præposito Dauentriensi, H. capellano nostro *a*), S. de Vorste, P. de Putten, Stephano, castellano Couordensi, S. de Gernere, sculteto Sallandiæ, Sigero, sculteto de Vullenho, B. Boading*, S. de Gernare *b*), militibus, et alijs quam pluribus.

---

a) In het HS. staat: nonstro.

b) In het HS. staat: Geruare.

tas-
ten,
de
isi,
de
et

**VIDIMUS VAN DEN PRIVILEGIEBRIEF,
IN 1346 DOOR JAN VAN ARKEL GEGEVEN.**

Wij burgermeesteren, schepen ende raedt der stadt Deventer tuygen openbaer, dat voor ons persoonlick erscheenen zijn die eerentachtbare ende frome Derrick Roeloffs burgermeister ende Derrick Meijnerts meentsman der stadt Ommen, ons vertoonende sekeren privilegijbrieff haere stadt in den jaare 1346 den 2^{den} Martij van heeren Johan bisschop tot Vtrecht verleent, weseende heel olt ende verlegen ende den steert vant uythangende zegel eenigermaten beschadigt, sulx deselve met een spelde was gehegtet, om niet t'eenemael doer onvoorsienicheit affgeruct te worden, met begeerte wij wilden haer E. daervan een vidimus onder onser stadt secreetsegel verveerdighen om als den originalen privilegijbrieff in ende buyten rechte volcomen gelove toegestelt te worden, lujdende het selve privilegium soe volgt:

Wy Johan, byder genaden Godes bisscop t'Vtrecht, doen te weten allen luden, die desen brief zullen sien of hooren lesen mit kennisse der waerheit, dat wij geloeft hebben ende geloven mit desen tegenwoerdighen brieve onsen lieven ghetruwen scepenen, raet ende onser ghemejnre stat van Ommen, dat wi se

holden sullen in alle hoere vrijheit ende recht, also als sijt van onsen heeren ende voervaerderen bischoppen t'Vtrecht haerghebracht hebben.

Voert wille wy ende geven hun mit desen selven brieve, dat men voertane ghenen burger van Ommen van wonden of van doetslaghe vredeloes legghen en mach, hij en hebbe aen die misdaet hulper geweest mit sijns selves live, die men in gemeijnen woerden handadige heijt.

Voirt waer enich borger binnen Ommen, dien men beteghe dat hij aen wonden of an doetslaghe hulper of handadigh hadde gewest, dien moegen die gemeijne scepene van Ommen ontsculdigh behouden mit hoeren eede.

Voirt worde enich borger van Ommen van wonden of van doetslaghe vredeloes, dat men daerom gheen hujs binnen der vrijheit van Ommen houwen en sal.

Ende omdat wij willen, dat hem dese voergenoemde vrijheit ende recht vaste ende gestede blijven ende onverbroken, soe hebbe wij hem des desen brieff beseghelt mit onsen groten segel.

Gegeven te Daventer int jaer ons Heeren dusent drie hondert ses ende veertigh op den anderen dach van Maert.

Wyl dan dit vidimus met den originalen privilegij¹ brief in franchijn geschreven ende met eenen uijt-hangenden groten zegele in rooden wassche eeniger-maten doer die oltheit verbroken, soe nochtans dat d'effigies eenes bisschops daruijt heeft konnen gekent worden, van woorde tot woorde gelijkkluidende wordt

bevonden, hebben wij daervan dese wel willen verleenen, om den comparanten wegen haerer principalen te mogen strecken naer behooren, sonder argh off list.

In oirconde der waerheit hebben wij onser stadt secreetsegel an desen doen hanghen.

Gegeven in den jaere sestien hondert ende achtien den soevenden dagh Octobris.

Ad mandatum senatus
Henr. ab. Haexberghen. Secret.

EEDSFORMULIEREN.

De eedsformulieren gaan in het HS. aan de hier volgende stadswillekeur vooraf. Zij komen voor in twee redactiën; de eene uit het laatst der 15^e eeuw; de andere gedeeltelijk uit de 16^e, gedeeltelijk uit de 17^e, misschien ook uit de 18^e eeuw (Eed van den secretaris). De voornaamste verschilpunten zijn in de noten aangegeven.

Eed van de nieuwe schepenen.

Wy zweren, dat wy der stat eere ende guet ende wylker sollen hueden ende waren, ende den armen toe rychten alsoe als den riken, ende der stat broeke vyt toe nemen nae onser macht, ende nemant nyet iets (?) toe gheuen *a)*, van desen sunte Pauwel hent toe den anderen. Dat ons God soe helpe ende al syne hylghen. *b)*

Eed van de oude schepenen.

Wij zweren, dat wij den nyen scēpenen soelen helpen wtdragen der stat wilkoer, den ze beswaeren *c)* hebben, van den enen sunte Pauwels hen to den anderen, na onser macht. Dat ons God so helpe ende al syn hilgen. *d)*

a) De zes voorafgaande woorden zijn grootendeels geradeerd en daardoor moeilijk meer te lezen. De tweede redactie der eedsformulieren heeft hier: ende njemant daervoor aen toe seen.

b) In de tweede redactie is het woord „heyljge” aan het eind van het formulier later veranderd in „heyljcheyt”. Nog later zijn de woorden „ende syne heyljcheyt” doorgeschrapt.

c) De tweede redactie heeft: belouet.

d) Dit formulier is hier later ingelascht.

In de tweede redactie zijn hier en in het volgende formulier de laatste vier woorden doorgeschrapt.

Eed van de keurlieden.

Wy zweren, dat wy zullen vier guede mans kesen toe schepenen nae onser bester witscap toe der stat behoef, de eerbersten ende de besten nae der older ghewonten, de wy weten; ende des en sullen wy niet laeten om lief noch om leet, om machscap noch om zwagherscap *a)*, om hat noch om nijt, om lofte, gaue noch mede. Dat ons God soe helpe ende al syne hilgen.

Burgereed.

Yc zwere dat yc der stat wilker sal helpen holden, soe wat (?) voer inghesat is *b)* ende men noch insetten sal, nae miner macht, ende der stat beste te doen. Dat my God soe helpe ende al syne hilgen. *c)*

Eed van de gexworen gemeente.

Wy zweren wes ons schepenen ende raet ons toe kennen gheuen, dat der stat angaet, dat wy dat soelen zwygen ende helen *d)*, ende dat helpen hem wtdraghen, jgelich hem seluen, ende der stat wilker helpen toe holden. Dat ons God helpe ende al syne hilighen. *e)*

Eed van den stadsdienaar.

Ick zwere, wes my scheppen ende raedt toe kennen

a) De tweede redactie had oorspronkelijk: „vruntschap”, welk woord later veranderd is in: swagerschap.

b) De tweede redactie heeft: dat al voor ingeset is.

c) Met latere hand heeft men hier het woord „eeuangellyum” bijgevoegd. De tweede redactie las oorspronkelijk aan het eind van dit formulier: ende sijn heilige Euangelium, hetwelk later werd doorgeschrapt.

In deze latere omwerking volgt de burgereed na het formulier voor den stadsdienaar.

d) De tweede redactie heeft hier: hoden.

e) In de tweede redactie zijn hier en in het volgende formulier de laatste vier woorden doorgeschrapt.

gheuen, dat sal ick zwygen ende hollen, ende an-
 brengen wes my voorkomt, dat der stadt angaet, om-
 me leeft omme leet, ende der stadt beeste toe done.
 Dat my Godt soe helpe ende alle syne hillygen. a)

In de tweede redactie vindt men behalve de hier afgedrukte
 formulieren nog den volgenden:

Eed van den secretaris.

Ick sweere, dat ick de magistraet van Ommen in
 alles na vermogen sall helpen, en alle stadtssecreten
 getrouwlijk will bewaaren. Soo waarlijk helpe mij
 Godt.

Op bladz. 1 der eerste katern van het HS. leest men:

Het gerychte wort geheget ynden naeme der heylge 3-vou-
 dycheyt; dat daer nyemant en spreke dan met ordel vnde recht
 vnde met synen behorlyck voerspraeke, als byde pene van eenen
 olden schylt.

en daarboven den volgenden:

Eed van de getuigen.

Wy sueren, alle wat wy hyr met monde bekant
 hebben, wyllen wy met onser zelen zaelych bewes-
 tygen, nyet te versuygen om lyeff, omme leet, om
 vruntschup offt machschup, omme gyfften offte gauen.
 Dat my Godt soe helpe vnde alle syne hylgen. b)

---

a) Dit formulier is van latere hand.

b) Met latere hand heeft men hier het woord „eueugelyum”
 bijgevoegd.

STADSWILLEKEUR

VAN

1 4 5 1.

Dit is der stad wilkoer van Vmmen, datum anno Domini M^o CCCC^o quinquagesimo primo, feria secunda post Bonifacij episcopi et martiris.

1. Int eerste: wie ghebodet wort voer die scepene ende niet voer en comet, als hie gheboden wort, dat is der stat een menghelen wijns. Ende weert dat hie niet voer en queme, so salmen hem weder beden toe vespertijt of in sine wonynghe. Weert dat hi dan niet en queme, dat weer der stat een quaerte wijns ende dat claghelike guet verloren, ende die pande te vercopen op viertien daghe des anderen daghes. Ende dese bodynghe machmen doen tot allen tiden vander weke teghen den naesten richtdach.

2. Item als die stat buersprake leghet, welc borgher daer dan niet en comet, dat is om een half pont; anders dan op sunte Pauwel, dat is een pont.

3. Item welc borgher dat niet comet to stades wercke, als hie ghebodet wort, dat is om een pont; ende des anderen daghes sijn andeel werckes, of die scepenen moghent bestaden op sine kost.

4. Item wien die wachte gheboden wort ende niet en waket, dat is der stad een pont; ende des anderen nachtes allyke wal to waken als bi den seluen broke.

5. Item een oploep een *voeryser*. a)
6. Item wie een mes trecket ende schone opsteect, dat is om twe *voeryser*. ¹⁾
7. Item wie na den anderen werpt mit eenre kannen of mit anderen dynghen, dat is om twe pont; raeket hie hem, dat is om drie pont; wondet hie oen, dat is om vijf pont. b)
8. Item alle kuerber wonden syn dubbelt broeke teghen die stad.
9. Item wie een arborst spant op den anderen, dat is om vijf pont; schote hie, dat weer om tijn pont; wondet hie oen, dat weer om twyntich pont.
10. Item wie op den anderen loept mit eenre werpbaerden, dat is om vijf pont; werpet hie, dat is om tijn pont; wondet hi oen, dat is twintich pont.
11. Item welc man of wijf op des anderen eer spreke, ende dattet die ghene bewisen mach, dent gheschiet weer of daer op ghesproken were, dat weer der stad om enen olden schilt, alzoere vere als hiet claghede, ende den clagher te beteren, alzoere dat hie segghen sal, dat hiet gheloghen heft, ende kloppen voer sine mont. Weert dat hie den broeke niet betalen en mochte, so solen sie der stad steen draghen

---

a) Het woord „voeryser” is hier en in het volgende art. later bijgeschreven op de plaats van een woord, dat geradeerd is.

b) Tusschen art. 7 en 8 is later op de plaats van iets, dat geradeerd is, de volgende bepaling bijgeschreven:

Item we den anderen daghet van den kerchoue, of wt husen, of wt hoeue, dat is em om vijf punt.

---

¹⁾ Vgl. Keur 1615 (aa).

van der eenre poerten ter anderen, ten were dattet een persoen weer, die sijn eer niet verantwerden en konde, den en solde men ghene beterynghe doen; *en wolden se dat niet doen, soe salmense setten ter tyt se sulkes doen.* a)

12. Item vochte een borgher teghen enen gast, welc borgher mitten gaste anvolle, dat weer der stad om tijn pont.

13. Item welc borgher den scepenen noetbede ouer den hals brenct als van luden, die buten ghezeten sint, dat is der stad om vijf pont.

14. Item weert iemant, die op die scepenen, of yemant van den scepenen, of die scepen gheweest had onredelike spreke of die sie verspreke, dat vander stad wegghen toqueme, dat weer der stad om tijn pont. Ghenghet an oer eer, dat were elcken scepen of die schepen gheweest heft om enen olden schilt ter stad behoef, ende beteringhe te doen als voers. is.

15. Item weert dat yenich man of wijf den anderen lochende, dat weer der stad om een pont.

16. Item wie der stad knechte mysdede mit woerden of myt wercken, dat vander stad wegghen toqueme, dat weer broecke der stad ghelike of hiet den scepenen dede. b)

a) Het cursief gedrukte is van veel latere hand.

b) Aan den voet van de bladzijde is in lateren tijd de volgende bepaling bijgeschreven:

1593. *Item scheppenende ende geswarene meente hebben anno 93 een wyllkoer gemakett, omme alle moettwylycheit toe efiteren, elcker pont op soeuen stufer, ende dat alle broecke solt datelicke fort rede solt (!) betalt worde sonder borge, ende byden eedt folsten dat nae te kommen.*

17. Item weert dat een gast vochte teghen enen borgher, ende hem vrede gheboden worde, die vrede sal staen ten scepenen wederzegghen.

18. Item weert dat twe gaste scheelachtich worden bynnen onser stad, ende hem vrede gheboden worde, die vrede sal staen bynnen onser stad thent sie ghezoezt syn.

19. Item weert dat enych borghers of inwoenres teghens malcanderen vechtlick makeden ende ghenen vrede gheuen en wolden ende der zone niet bliuen en wolden bi den scepenen, den solen die scepene touen ende hoelden alzoelanghe dattet gheschie. Weert zake dat hie hem to weldich worde ende men daer borghers to hulpe riepe, die daer niet bi en queme den scepenen to hulpen, dat weer der stad om tijt pont.

20. Item weert dat yemant dootslach dede bynnen onser stad vryheyde van Vmmen, dat is der stad om *xxv golden gulden a*), niet te comen bynnen onse vryhede bynnen iaer ende dach. Weert dat hie daer bynnen queme, dat weer to elker tijt tijt w.

21. Item weert zake dat die scepenen noetzaken te doen hadden vander stad wegghen teghen gaste van buten, ende daer borgers of inwoenres to eysscheden te hulpen, die daer niet terstont bi en queme, dat weer om tijt pont; wie mit voerrade daer afbleue, dat weer om tijt pont; die mitten gaste anvelle teghen die scepene, dat weer om twintich pont; geschiede

---

a) Het gecursiveerde is later bijgeschreven op de plaats van woorden, die geradeerd zijn.

daer wondinghe bouen, dat weer om viertich ƒ ; ende weert zake dat die scepene die klokke lieten slaen, wie daer van stonden dan niet bi die scepene en queme, dat weer om twintich pont.

22. Item weert dat die scepenen enen gast touen wolden om broke, die hie der stad ghebroken hadde, welc gast hem den ontweldighen wolde, dat weer der stad om tijn pont; ende ontweldigheden sie oen hem, dat weer om twintich pont; gheschiede daer wondinghe bouen, dat weer om viertich pont.

23. Item weer yemant, die den anderen steete of sloghe mitter vust, dat hie niet en blode, dat weer een pont; blodede hie, dat weer der stad vijf pont.

24. Item wie dat lopet op den anderen mit enen spete, kuse, peke of enigherhande wapen, die niet voers. en syn, dat weer om een pont; wonde hie oen, dat weer om vijf ƒ .

25. Item weert dat yemant ouer onser stad mure klumme, dat were om twintich pont.

26. Item welc den anderen onghemack of onghuech doet in sinen hues mit woerden of mit werken *a*), dat is om *xl* *b*) pont. Ende wees hem die weert wederdoet, dat is sonder broke teghen die stad. Ende schede daer wondinghe, dat weer om *LXXX* *c*) pont.

---

a) Hier volgen eenige woorden, die nu geradeerd zijn.

b) Het cijfer *xl* is later bijgeschreven op de plaats van een woord, dat geradeerd is.

c) Het cijfer *LXXX* is later bijgeschreven op de plaats van een woord, dat geradeerd is.

27. Item weert dat yemant den scepenen claeghe anbrachte ouer enen anderen ende des niet bewisen en konde, die solde seluen den broke ghelden: XL pont. *a)*

28. Item weert dat yemant den anderen wachte mit opzate to slaene, dat is om xx *b)* pont; wonde hie oen dat weer om xz *c)* pont.

29. Item welc borgher *of inwonre d)* der stad hynderde mit woerden of mit daeden, datmen bewisen mach, van guede, van renthen of van pachten, dat weer om viertich pont en sine boergerscap.

30. Item welc dat wilkoer makede buten den scepenen, dat were der stad om tijn pont.

31. Item wie verbont makeden, dat teghen die scepenen of die stad ghenghe, dat weer om twintich pont.

32. Item welck borgher of borghersche broke breken buten onser stad teghen malcanderen, dat weer ghelijck oftet daer bynnen gheschiet weer.

33. Item welc den anderen brent tot noetbroke, ende die ghene, die daerto ghebracht wort, dat bewisen mach mit twen onuersegheden personen, so zal die ghene, diet den anderen anbrachte, beide broke ghelden.

34. Item wat scepen ende raet claerden ende wijsden voer recht, daer en sal gheen beroepen voir-

a) De woorden „XL pont” zijn er later met andere hand bijgevoegd.

b) Het cijfer xx is later aldus veranderd, waarschijnlijk uit: vijf.

c) Het cijfer xL is later bijgeschreven op de plaats van een woord, dat geradeerd is.

d) De recursiveerde woorden zijn met latere hand boven den regel geschreven.

der of hogher van gaen. Ende weert zake dat daer yemant op spreke, dat weer om viertich pont ter stad behoef.

35. Item daer en zal gheen notarijs tughen bynnen onser stad bouen die scepene.

36. Item welck die pande wedernemet, die mitter stad boden ghepant syn, dat weer om vijf pont; hadden sie die scepene ghepant ter stad behoef, dat weer om tijn pont.

37. Item weert dat een vechtelick worde bynnen onser stad ende die scepenen daer vrede boden, die den vrede breke, dat were om twintich pont; gheschede daer wondinghe, dat weer om viertich pont. Ende weert dat daer gheen scepen by en weer, so mach een borgher vrede beden; die den breke, dat were om tijn pont; gheschede daer wondinghe bouen, dat weer om twintich pont.

38. Item enen vrede, die gheboden wort in onser stad van scepenen of van borghers, brect men mit *a*) kuerbaren woerden of wercken na inholt onser stad boeke.

39. Item weert zake dat iemant den anderen schaden dede an huese, hoeue of bepaelden acker, dat weer der stad om vijf pont, also veer als ment claghede, ende den clagher to beteren. ¹⁾ *b*)

---

a) Het woord „mit” is later boven den regel geschreven.

b) Tusschen art. 39 en 40 is later met andere hand de volgende bepaling bijgeschreven:

Item schade van beesten sal men besien mit twee nabuers offe twee anderen gueden mans, de soelen groten den schaden of vm mach vm to rimen. (?)

¹⁾ Keur *g* no. 2.

Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.

REFORMATA CONSERVATIO REIPUBLICAE,
POST EXORDIUM OLDENZALIENSE PER DUCEM GELRIAE
ANNO DOMINI 1512 CONCEPTA.

Dat liggende register der ampte der stadt Ootmarssum, dat men zolde apenen der gezworener meent alle jaar op St. Petersavent ad Cathedram, wes datze den gekorenen raad ende schepenen hadden uitgekundiget, en dan to openen den nijen raad.

Dit is den staat der stadt Ootmarssum, voor dat gemeene best beschreeven.

Dat begin aller twijdrachtigheid is dat gemene guet in eigener nutticheit to keeren, also dat de eigene nutticheit gaat boven de eer, als Tullius schrijvet, de was der wijseste raadman in der stadt Romen.

*Dit is de tafele der capitulen hjrna registreeret
anno Domini 1512 etc.*

1. *De eeden der gezworenen der stadt Ootmarssum.*
2. *Der exijsmeisters ampt.*
3. *Der molmeisters ende xeyeler ampt.*
4. *Van den brokemeisters ende de broke der stadt.*
5. *Van den xingenden missen door de weeke.*

6. *Van dat ampt der provisoires int gasthuis en ör land.*
  7. *Van de rente, lande, ander opkomste ende denste onzes officius in den Hilligen Geist.*
  8. *Van de insprake twijer ander viccarien mit dat Lazarushuis.*
  9. *Van onzes schoolemeisters rente ende opkomste.*
  10. *Van de rente ende deelinghe Onzes Leve Vrouwe-gilde.*
  11. *Van rente ende delinge des Hilligen Sacraments-gilde.*
  12. *Van St. Annengilde, rente ende deelinghe, mit dat regt des officius.*
  13. *Van der hilliger kerken land, rente ende weder uitgeven.*
  14. *Van allen privilegien der stadt, van onzen genadigsten heeren vor ende na gegeven, uit itliken breif kortlik den zin ende de menunge.*
  15. *Van den contracten ende compositien, eertijd gehalten tusschen der stadt ende dat Dutsche Hues to Oetmarssum.*
-

DAT EERSTE CAPITULUM.

Dit is dat register der stadt Oetmerssen van den ampten ende beuelle myt oren eeden to dat ghemeene beste.

De heele meent pleghen sic to vergadderen na deer auentz clocken alle jaer op sunte Petersauent ad Cathedram, om te keesen ende to setten veer ¹⁾ erbare borghere vth oer meent, de by oren eede, hyrna bescreuen, sollen keesen eyndrachtlike ses scepenen ²⁾ van den erbarsten borgheren to eer ende noetdrufftich vorstant der heler meent, na inholt des eedes hyrna bescreuen.

De eet der ghekorener verendelsluden, den se sollen doen den scepenen vant jaer vorleeden, to behoeff der gantzer meent.

Wy Arent, Berent, Clawes, Deric, etc. (als se dan ghenompt synt), alle samptlic ende eyn itlic bisunderen, louen ende sweeren der stadt Oetmerssen eer ende beste to done ³⁾ na onsen besten verstande ende witscop, wyllen keesen ende setten ses erbare ⁴⁾ bor-

---

¹⁾ Met latere hand in marg.: *echte geboren*, en boven den regel: *gereformeerde*.

²⁾ Aan den kant is met latere hand bijgevoegd: *ock echt geboren*.

³⁾ Boven den regel is bijgevoegd: *ende nicht an to seene gunst offte gauw, vrunde offte maghe, maar —*

⁴⁾ Aan den kant met latere hand: *echt geboren*.

ghere vth onser meent vor scepenen, richters ende vorstanders onser meent ¹⁾, den wy darna, als se ons van wegghen der heeler meent oren eet ghedaen hebben, willen vnderdanich wesen na reeden guder older ghewonte ende rechte.

So moet ons God helpen ende al syne hilligen. ²⁾

De eet der scepenen.

Wy A. B. C, etc., alle samptlic ende eyn itlick bisunderen, louen ende sweren der stadt Oetmerssen eere, rechte, priuilegie, seghele, breue, registers, slotele ende guet ons beuollen woert int ghemeene beste to verwaren.

Wy willen oic na onsen besten verstande ende witscop vorstaen der gantzer meent, so velle in ons is, to richten na reeden ende rechte den armen ghe-lyck den riken, to ordelen na stadtrechte, lantrechte, keiserrechte offte guder older ghewonte; de ampte ons beuollen worden to verwaren in profijt der heeler meent, ende daroff rekenscop ende bewislike betalinghe to done na older ghewonte; ghelt, opkumste offte renthe in eygen nutticheit nicht vnder to holden, et en sy mit consent ende witscop der ghemeener scepenen, mer onsen gnadichsten heren ende ander onse kuntlike ende bewyslike rentheners wal to betalen ende to vernoghen na al onsen vlyte ende neersticheit.

So moet ons God helpen ende al syne hilligen.

De eet des boden.

Ic Adriaen, etc. loue ende swere der stadt Oet-

¹⁾ Boven den regel staat: *eyn jaer lanck.*

²⁾ De laatste woorden zijn doorgeschrapt, evenals in de volgende formulieren.

merssen ere ende guet, my beuollen, troulike ende wal to verwaren, den scepenen in betemeliken saken vnderdanich to syne, botscoopen, dachlegghen, penden, ter mollen to sakken, na older ghewonte offte sunderlinghe beuel der scepenen, wal to done ende int beste to verwaren myt anderen denste myne vordeeners ghedaen ende ghehouden hebben.

So moet my God helpen ende al syne hilligen.

De eet des scriuers.

Ic Sueer, etc. loue ende sweere der stadt Otmerssen eere ende beste, ansprake, antworten, ordele na mynen besten verstande ende witscop, de ic horen ende na older wyse int register to teiken darto worde gheeyscet ende myn loen op ontfangen, heymlicheit der scepenen offte ic wes hoerde nicht to melden, dat der stadt hinderlic offte scadelic muchte syn.

So moet my God helpen ende al syne hilligen.

De eet der poerteners.

Ic Wolter offte Arent, etc. loue der stadt Otmerssen eere ende beste, slotele ende poerte wal to verwaren; de slotelen alle auende in des borghermeisters hues truwiki to brengen; buten to sluten alle personen als trukelers ende lantlopers offte der ghelyken, wanneer ende so vake my dat van den scepenen in sunderheit wort beuollen, offte ic se nicht keeren kunde, dat dan van stunden an den borghermeister to wittighen; neemans to leue offte to leede to sluten op offte to, dan na beuelle der scepenen ende older ghewonte; in allen den scepenen daerin vnderdanich to syne by verlos mynes eedes ende amptes.

So moet my God helpen ende al syne hilligen.

De eet des mullers.

Ic G, etc. loue ende sweer der stadt Oetmerssen eer ende beste to done, so velle in my is, myne molle ende ampt trowelic to verwaren, de mulster rechtuerdich to nemen na der mate my wort beuollen, den armen ghelyc den riken, de buren als de borgher na eener maete to mulsteren.

So my God helpe ende al syne hilligen.

De eet der vurheeren.

Wy A. B, beide samptlike ende eyn itlick bysunder, louen ende sweren eer ende profyt der meent Othmerssen, ende na onser bester witscap, war wy onghedorlic vuer vinden in kelres ofte in hues ofte in den ouen by vlas ofte anders, na older ghewonten to penden, des ghelykes war wy des sommers gheyn water vinden vor de doer na der vthkundinghe (offte onghekeerde straeten vinden) to penden na older ghewonte, den ryken als den armen.

So help ons God ende syne hilligen.

De eet eynes nyen anghenomenen borgher.

Ic N, loue ende sweere eere ende dat beste der stad Oetmersem, vnderdanicheit der scepenen na stadrecht ghelyc myne naburen in allen betemeliken ende redeliken saken, stadrecht ende lantrecht to holden, onsen gnadighen heren van Vtrecht ¹⁾ gantze trouheit mit liue ende mit gude, ghelyc ander gheleyke lantsaten des ghemeen landes ende bisunder

---

¹⁾ Het woord „Vtrecht” is doorgeshaald en in plaats daarvan is met latere hand aan den kant geschreven: *van weggen der keyserlyken majhestat.*

80. Item wien die scepene broke antyen, daer zal die daer beteghen wort, den broke ghelden, of sijn recht daervoer doen; mer wees die scepenen seluen sien, daer en sal hie gheen recht voer doen.

81. Item wat pande dat die scepenen den anderen scepenen ouerleueren to sunte Pauwel, die moghen sie vercopen opt meeste gheelt ter stad behoeff. ¹⁾

82. Item weert dat yemant vele guet anden market brenghen wolde, die dat buten der stad vercofte, dat weer een pont.

83. Item waer twe scheelachtich ghewezet hebn ende in vrede staen, waer die ene zit in eenre taueernen of anders in enyghen hues, daer en zal die ander niet sitten gaen als bi vijf ponden.

84. Item daer en sal niemant kuelen noch grauen greuen in stegen noch in straeten op der stad meente, elkes daghes bi enen w ; dat daer enich borgher schade van kreghe, den sal die ghene richten, die dat ghegrauen heft. ²⁾

85. Item weer enich borgher, die een ander gherichte sochte op enen borgher of inwoenre dan die scepene, dat is to elker tijt om vijf pont. ³⁾

86. Item welck man comet in onser stad vryheit te wonen, ende die scepenen begheren, dat hie borgher wolde werden, wie dies niet doen en wolde, die zal gheuen xx a) krumstert jaerlix toe iaerghelde. ⁴⁾

a) Het cijfer xx is later bijgeschreven op de plaats van een woord, dat geradeerd is.

¹⁾ Vgl. Keur *j* no. 3.

²⁾ Vhc. art. 13.

³⁾ Vgl. Keur *p*.

⁴⁾ Vgl. Keur *e* no. 2.

jarlix ghecoren ses scepenen als vors. Desse sesse setten onder sic twe ende twe tot dren ampten vnderse., itlike twe van den dren ampten synt samptlike veermael borghermeisters dor dat hele jaer. Desse solffte sollen richten ende gichten na reden ende rechte, alleyne God almechtich an to seene ende oren eet, den se der meent ghedaen hebben, daroff or orkunde to nemen na older ghewonten.

DAT ANDERDE CAPITULUM.

*De opkumste ende renthe der stadt Oetmerssen
int exijsampt.*

De exijsmeisters sollen inmanen ende boren ter stadt behoef van itliken brower offte tapper, de hoppe offte coyte tappet, dat nicht to Oetmerssen is ghebrowen, van sesteyn tunnen eynen golden ryngulden offte syne werde, ende darna myn offte meer, na aduenant.

Item fromet beer als Homborgher offte Bremer offte der ghelyc offte meede, dubbelden exijs.

Item van eyne ame wijns eynen haluen ryngulden. ¹⁾

. . . . .

Item dat wechghelt sollen de ghemeenen scepenen verpachten alle jaer onuerjaert op sunte Peter so hoich als se kunnen.

. . . . .

---

¹⁾ De laatste drie woorden schijnen later te zijn bijgevoegd.

syn, wanneer die scepene mit waren woerden ontwaer konen werden, dat sie dat noch meer deden daer en bouen, dat weer der stad om vijf pont, ende dat wijf vter stad te legghen, ende niet weder in die stad te comen buten oerlof der scepenen, als bi vijf pont to elker tijd.

95. Item weert dat yemant speelde mit dobbelstenen in onser stad vryhede anders dan a) mit schiuen *off kreygbycken b)*, dat is den weerde om *tien c)* æ ende elker dobbeler om een pont. d)

96. Item weer iemant, die onredelike spreke voer scepenen, ende hem die scepene waernynghe deden, ende die dat daer en bouen dede, dat weer der stad om twe pont.

97. Item worde enich borgher to scepene ghekoren ende des niet doen en wolde, die breke der stad drie olde schilde ende nummeer in den raed te comen. Ende datmen enen anderen in die stede kore, die daerop spreke, dat is om soeuen pont, wantmen sie alzoet guet sitten laet als men sie kieset.

98. Item nae der sonnen syn alle broke twyuelte.

99. Item weer iemant, die den anderen dreghe, of onghewoech dede voer eens anderen doer *of vp*

---

a) De woorden „anders dan” zijn doorgehaald.

b) De gecursiveerde woorden zijn met latere hand boven den regel geschreven.

c) Het woord „tien” is later bijgeschreven op de plaats van een woord, dat geradeerd is.

d) De woorden „om een pont” zijn doorgehaald en met latere hand is het volgende er bijgevoegd: *of spelman om een æ anders dan om een bierghelach, so vele als een man vp een dach verteren mach.*

Item giff ic wal reeden, dat de ghenne, de der meente sumtydes merkelike ende nerstlike deenet, dat he hebbe eyne ho-uessche terynghe na older ghewonte etc., so velle als syne eer ende conscientie muchte verantweren. ¹⁾

DAT DERDE CAPITTEL.

Van den mollenmesters ende seghelers.

De mollemeisters pleghen to hebben dat seghel ende dat brantijseren, to den scepelen ende spinde te vroghen. Ende moghen boren van den borgers vor itlic brant opt scepel 1 olden vlemscen, van dat ²⁾ halffghelt, van butenloede dubbelt ghelt.

Item van eyn hanghende seghel 1 quarte wijns, van 1 plackaet 1 menghelen van den borgers.

Item van butenlude dubbelt ghelt.

¹⁾ Het laatste is in het HS. met dezelfde hand later bijgevoegd. Daarna komt de volgende bepaling, welke ik in de noot laat afdrukken, omdat zij niet dan indirect op het stadrecht betrekking heeft.

Van der older ghewontliker lantscatinghe.

Na older ghewonte is de stadt offte ghemeente des wicholdes van Otmerssen schuldich sestich golden ryngulden, wanneer onse gnedighe heer to velde licht offte anders dat ghemeene lant op ghewontlike scatinghe wort ghesat.

Dan plecht men de vuersteden to setten in dre partyen, na dat se rijk offte arm synt, offte in guder neringhe sitten, dat beste part op dre ort rynguldens, dat ander part darna op $\frac{1}{2}$ ryngulden, dat derde part op eyn aert. Item de alderarmesten vth ghenaeede noch wat myn, na erkentnisse der scepenen.

Desse settinghe is gheapprobeyrt ende ghestadighet van den erbaren raet van Deunter, als wat twistes was darom tusschen den scepenen ende sommigher van der meent to Otmerssen na der Wischer vede.

Anno domini dusent veerhundert ende achtendeneghentich.

Rogate que ad pacem sunt.

²⁾ Waarschijnlijk is in het HS. hier het woord „seghel” uitgevallen.

Dit solffte noch dubbelt van den inganck ende vthganck alrer onbewichliker erffnisse, als eyn verendel wijns. Mer van renthe op eyne lose is de inganck ende vtganck ghelijc dat seeghel vors. ¹⁾

Vorsichticheit ende raet vor den mollenmeisters: gheenen rogghen to vercopen van der molle na sunte Jacob, meer op to slane ²⁾ in guder bewaringhe wes to sunt Merten om de pacht der mollen wal to betalen, vncost der mollen van den molte to nemen ende dat vesperghelt ³⁾ int eerste op Paschen te betalen ende dat te vergadderen tusschen sunte Peter ad Cathedram ende Bylokenen Paschen, sowal van den rogghen als van den molte.

. . . . .

DAT VERDE CAPITTEL.

Van der brokemeister ampt.

De brokemeisters solden na reden ende insate der stad broke nerstlike inmanen, want dat aller meynte is van groten noden om doghet des vredes. Want in den groten steden ghene saken worden donre ghestraffet dan ghewelt ⁴⁾ van werken ende valscheit in ghelde, in ghewichte ende in maten. Daerom solden de brokemeisters int eerste or ghesette loen hebben van den broke offte van anderen gude der meent, ende dat ander in eer ende nutticheit der meente to keeren, na raet der ghemeener scepenen, bysunderen in den grotsten broken, de bouen vi vlemschen staen, hijrna bescr.

Item an to merken, al ist wal dat men in vechtsel offte scheltworde op sommighen plaetzen nicht en richtet na verhalen, noch-

¹⁾ Hier volgt in het HS. een open plek.

²⁾ In het HS. staat „slate”.

³⁾ Het volgende is in het HS. naar het schijnt later bijgevoegd met dezelfde hand.

⁴⁾ Hiertusschen is in het HS. uitgeschrap: van woorden.

tans na den reden to spreken, eyn de verhalt wort mit worden offte mit werken, de eghet ghenade, ist dat hee matighe breket.

Item in scheltworden solde men anseen offte se eyns offte meer ghesceen weren, offte se vth vnbedachter haesticheit offte vth sunderlinghe verhatete boesheit ghescheghe, ende darna in reden to richten mit beraet der ghemeynner scepenen. ¹⁾

. . . . .

DAT SESTE CAPITTEL.

Van de prouisoires int gasthus.

De raetlude offte prouisoires der armen int gasthus worden ghesat ende gheordineert van den ghemenen scepenen na older ghewonte, ende de prouisoires sollen den scepenen jaerlix rekenscop doen op sunt Antonijs van allen vthgeuen ende ontfencknisse.

. . . . .

DAT X CAPITTEL.

Van de renthe ende delinghe Onser Leuer Frowenghilde.

De scepenen setten ende ordineeren de raetlude der drier ghilden, als van Onser Leuer Frowen, van den Hilligen Sacramente, van sunt Annen; na older ghewonte jaerlix rekenscop van ytliken to ontfangen, ende dan weder to setten de raetlude offte to vntsetten, na dat den scepenen by oren eede best ende godlic dunket to syne.

---

¹⁾ Van de negentien bladzijden, die nu in het HS. volgen, zijn drie geheel open en zestien geheel of gedeeltelijk met latere bijvoegsels beschreven.

118. Item weer yemant die borgher wolde werden ende cen hantwerck doen wolde, die sal gheuen twe pont wasses in die kercke *binnen iars, ende dat sollt de kercmeisters inmanen.* a)

119. Item weer dat enich borgher verwonnen were mit rechte, ende dat die clagher niet to penden en vonde, dien salmen vter stad legghen op achte daghe; weert dat hie daer en binnen niet en betaelde, so zal hie vter stad bliuen hentter tijt dat hie betaelt heuet.

120. Item wat pande ghezat werden buten den scепенen, of enich werck, dat staende blijft voer meysterloen, machmen vercopen op viertien daghe, alzoe veer alsment veruolghet an den scепенen.

121. Item wie sine borgherschap opsecht, *dat is der stad omme drie oelden schilt, ende nyet weder to nemen tot enen borgher, ende sal sijn vulle iaerghelt gheuen.* b)

122. Item wie een half iaer voer sunte Pauwel in onser stad woent, zal vol iaerghelt gheuen of sal borgherschap wynnen.

123. Item wie borgherscop wynnen zal, dat sal hem kosten an der stad *vier olde schilde c*), ende sinen eed te doen. ¹⁾

a) De gecursiveerde woorden sijn er later met andere hand bijgevoegd.

b) Het gecursiveerde (zie Keur a no. 1) is later bijgeschreven op de plaats van woorden, die geradeerd sijn.

c) Het gecursiveerde is later bijgeschreven op de plaats van woorden, die geradeerd sijn.

¹⁾ Vgl. Keuren 1563 (r); 1605 (noot op bl. 29); 1620 (v); 1632 (ee).

124. Item scepene ende raet syn zamentlike ouerdragen, dat sie alle Maendaghe, wanneer dat richte-dach is, comen solen opt raethues, wanneer der scepenen klokke ghelut ys, elck bi enen haluen ponde, ten weer zake dat die borghermeyster of scepene hem oerlof gheuen. a)

125. Item wes die scepenen den voerheren jaerlix beuelen in oere cedelen, solen sie hem helpen vutrichten.

126. Item welck man sijn guet verwapent, een deel of al, ofte versettet, die verwapenynghe of die settinghe en sal niet langher staen dan vertien daghe.

127. Item weer iemant, die sijn guet vercofte, daer salmen kerckensprake van doen, dat hiet vercoft heuet,

---

a) Aan den voet der bladzijde vindt men de volgende bepaling:

1605. *Item scepen vnde mente synnen oeverdraegen op aeuont Pouly anno 1605: soe daer een paer volcks van buyten ynkueme, sollen toe borgerschap geuen tuyntych goltgulden vnde eene tunne goedt byeers; een manspersoene allene kueme yn onser stadt, sal toe borgerschap geuen tym goltgulden vnde eene tunne goeds byeers.*¹⁾

---

¹⁾ Vgl. Stwk. art. 123. — Keuren 1563 (r); 1620 (v); 1632 (ee).

LATERE BEPALINGEN.

---

a. 1. Item we sine borgherscap vpsecht, dat is der stad omme enen oelden schilt, ende nyet weder to nemen tot enen borgher, ende sal sijn vulle iaerghelt betalen. ¹⁾

2. Item schepenen ende raet ende swoerne meente synt ouerdragen, dat men nemant nyet quijt en sal gheuen van der stad broken, dat men in vnser stad vrijheden ghebroken heft.

3. Item we na den duuen schot vp den poerten of vp den toerne of vp der kerken, of vp de kerke werpt of yn de glasenster, dat is der stad een punt, ende dat sullen de olders betalen.

4. Item welc borgher of borghersche assche wtdragen of wtdragen laten, daer vuer ynne is, dat weer der stad om twintich punt; ende we dat anbrachte, de sal hebben twe punt van den twintich punden. ²⁾

5. Item schepenen ende raet syn ouerdragen myt der swoerner meenten, dat de schepenen gheen guet verdoen en sullen buten den rade.

---

¹⁾ Stwk. art. 121.

²⁾ Vhc. art. 46.

b. Item scepene ende raet ende die swoerne mente synt ouerdragen, of en boergher enen anderen totten ede dringhen wolde, die sal gheuen ene quarte wyns van elleken ede.

---

c. Item wert dat de schepenen jement toe zwaerne mente koeren off toe voerheren, de des niet wesen en wolde, dat weer der stat om enen olden schilt; ende weert dat men enen anderen inde stede koer, die daervp spreke, dat weer der stat om souen pont.

---

d. 1. Item nement en sal des anders greft naerre grauen dan op ene roede nae, ofte zetten, ende ghene weghe to grauen off grauene dijcken, als bij v w, also veer alsment claget. ¹⁾

2. Item we den heerden toe wercke zet, dat is hem om 1 fl ende den heerden om 1 fl , *wanner de heerde mit den guede wte is.* a)

---

e. 1. Item daer en sal gheen eghen man handwerck doen of wonen yn vnser stad vrijhey, he en sal der stad gheuen enen goldenen gulden, ende sal voertan alle iaer sijn vulle iaerghelt gheuen. ²⁾

2. Item daer en sal gheen man woenen in vnser stad vrijheit na desser tijt vp sijn iaerghelt, den de schepenen eyschen borgher te werden; de dat weygheren sal ende daerna buertich is, to elker tijd om enen oelden schilt, of he en sal hijrbinnen nyet woenen. ³⁾

---

a) Het gecursiveerde is van een latere hand.

---

¹⁾ Vgl. Stwk. art. 101.

²⁾ Vgl. Keur 1473 (K no. 1).

³⁾ Vgl. Stwk. art. 86.

b. Op vors. datum ende dach synnen noch die borgermeisteren ende schepen vors. mytt den vors. meintslude eyndrechtliken auerkomen ende ghesloten, dat van nue vort gheyne vthhemessche offte vrommede luede, gesetten buten onser stadt, et si man edder wyff, onse borgersscap sollen genieten noch winne, ten si sake dat eyn yder tot der stadt proffite ende bate sollen betalen ende gheuen twelff golden guldens; dan weer dat sake dat een manspersoen borger were ende onse borgersscap hadde, ende hillikede an eynen vthemesschen vrowenpersoene, sal die vrowenpersone die borgersscap des mans ghenieten als van oeldes; dan hilliket eyn borgerssche an eynen vthemesschen manspersoen, soe sal die manspersone die borgersscap des wiues soe volle genieten ende sall niet mer gheuen der stadt dan dree goltguldens, eyn halue hake, eyn post dartho, gelick nae older ghewonte gheschreuen staet; *is tho verstaen noch 1 goltgulden, 1 haecke, ein post van sestein voet.*

Zonder Item die schepen, nye ende olt, myt der ge-
jaar. zworner meynte synnen eyndrechtliken auerkomen, dat niemant, het sy borger ofte borgers kyndt, knecht offte maget, op den kerckhoff noch in der kercke spollen sollen; soe wie dat doet ende soe wake alst gescheit, sal der stadt gebroket hebben eynen oelden vlemsschen; ende war knecht, maget ende kynt tho hues gaet, salmen die broke versoken anden hueswert, dar sie tho hues horen.

Zonder Item dat ock nemants vann denn borgeren holt een
jaar. legge in den weege bij Wylgenndijck bij der Copelle, bij verboerthe des holtes, daer men heen vaert offt gaet.

1556. *a.* Anno Domini M V^o LVI vp sancte Mathysdach synnen die schepnen myt der ghezworner meynte, nye ende oelt, eyndrechtliken auerkomen, dat nyemant van vnsen borgheren offte andere hore wonnyngen offte tymmeryngen enyghe ffromden lueden sall verhueren noch tot sich innhemen, ten si myt consent der borgermeisteren, by eyne pena van drie goltgulden.

b. Item vort dat niemant nye voersteden in spikeren offte huseren dan van oldes ghewontlich maken, ten si sake dat sie by den ghemeinen borghermeysteren erst vor vellich erkant worden; soe dar iemant bouen dede, sall verborth hebben die vors. pena.

c. Oeck soe jemant vor recht vor die schepnen ghedacht worde vnde personelich soluest nycht qweme off syn vulmechtyghe, alst nae rechte behoert, salmen darvp eyn pender gunnen ende lathen darvp gheschein, alst nae rechte behoren sall.

Zonder jaar. ¹⁾ Item die porteners sollen bij oeren eede anbrengen alle die gheenne, die holt oft rijse inder stadt dreegen, ende soluest gheene wruchte een hebben, ende oft jemants den porteners tseluijge verweethe, sullen gebroeken hebben eenn beijers gulden.

1557. *a.* Anno etc. LVII den 21 Marty synnen die schepenen myt der ghezworner meynte eendrechtlich ghesloten ende auerkomen, soe als grote armoet is vnder die ghemeinte vnd die rentheners die pachteners

---

¹⁾ Deze keur, alsook de op bl. 32 ondraan afgedrukte, is door dezelfde hand geschreven als de bepalingen van 1566 op bl. 37, maar met bleekere inkt.

seer bezworen vermydts die duerte des roggen, dat alsdan nae desser tydt eyn yderen sal mogen lossen ende betalen die renthe van twelff gulden, dat mudde myt eynen guldens, offte een mudde roggen, ende die renthe die duerder belecht is nae aduenant, to wethen, dat ¹⁾ gulden sall geacht werden, dat ²⁾ vthgedaen ende vntfangen worth.

b. Oeck is verdragen, dat niemants der straten nae dessen daghe neger tymmeren sall als sie nue staen, by pena van viii beiers guldens, ende dat tymmer van stunden an aff tho breken.

1557. a. Item anno vt supra op Maendach nae Natiuitatis Marie den seesten dach Septembris synnen noch vors. borgermeesteren vnde ghezworen menthe eyndrechtlike ghesloten ende auerkomen, dat eyn yder, die broet backet tverkopen, sall gehouden syn dat broet nae der ghewechte to backen allent nae aduenant als dat koren gelt, ende die ghewechte sollen hen die schepen setten.

b. Vort sall niemant beer tappen vnder mysse ³⁾ op hillghe daghe dan enen wechuerdigen manne, allent by die penae van drie Carolus gulden, ende die seluyge pena sall die dryncker soe wal als die werdt breken, vnd die ghenne, die solx den broke-meisters anbrenget, sall den haluen broeke ghenieten.

1561. Anno Domini M V^c LXI dem xix Martij synnen

¹⁾ Hier is later boven den regel bijgevoegd het woord „die”.

²⁾ Hier is later boven den regel bijgevoegd het woord „als”, en het woord „dat” is veranderd in „die”.

³⁾ In plaats van het woord „mysse” heeft men later boven den regel gezet: „der predige”.

die buirgemeysteren, scepen vnd raedt met der gezwaren meenten, ny vnd olt, eyndrechtliken auerkamen, dat alle die genne, so von vnsen borgeren vnd borgerschen ebrokes haluen befamet worden, dat yd stratenmeer, mollenmeer worde, *vnde soe hie sich der befamynghe nijcht ontslaen konde* ¹⁾, sollen der stadt gebraken hebben xxv goltgulden, beholtlich dem archydiacon synen brocke vnd gerechticheydt.

1561. Noch vp dach vnd dato vurs. synnen die burgemeyster meth der gezwaren meenten, ny vnd olt, eyndrechtlich auerkamen, dat geene dachhuirer na desser tydt meer nemen sollen dan eyne wytte des dages, sommers vnd wynters, vitgenamen tymmerluiden, zagensnidens vnd meyers, die des sommers sollen nemen π stuer brabant, nha Mychaelis $1\frac{1}{2}$ stuer. Actum vt supra.

1563. a. So als yn anno LXIII vp auendt Agnetis die sementlike borgeren vmtrent des morgens iii viren meth groten voersnoeden dorch eynen genant Egbert Pyninges, wonende vp dem wall achter Kyp Hermens vnd Hermens Wylmes huieren vp stadgrndt, dem vergunth was vit luitter barmherticheydt idzlige beeste to holden, seer besweerth vnd belastet sindt gewest, is vermidde solke orsake by burgemester, schepen vnde raedt meth der gantzen meenten vnd summigen vrommen burgeren eyndrechtliken auerkamen vnd geslaten, vnd sall van nu an standhafftich gehalten werden van vnsen nakomelingen tot profyt vnd wal-

---

¹⁾ Het cursief gedrukte is in het HS. met andere hand aan den kant geschreven.

faerth vnser stadt, dat men yn solken spikeren nicht gestaden noch vergunnen sall ennige vuirsteden to maken, als voerhen by vnser voervederen ingesath, ock ennige beesten, koe offte verken, to holden offte ennige voederinge daryn to vaten; wie hyrenbauen dede, sall der stadt hoegeste koer gebraken hebben.

b. Noch ys auerkamen vnd geslaten, dat alle voerstedes, die yn borgerhuiser gemaket sindt als desser tydt gedaen, sollen die seluigen borger die seluige doen affbreken vmb alsoke besweringe vnd lasten ock darmeth voer to kommen, by der vurs. poena.

c. Voert so ys ock auerkamen vnd geslaten, dat na dessen tyden niemant van vnser burgeren offte ynwoneren vnser stadt sollen ennich vlas yn oeren huiseren offte kameren vp benken offte anders bloedt laten liggen, sunder sollent leggen vnd bewaren yn kysten offte tunnen vmb die vurs. ¹⁾ lasten tho vermiden, by verboerte van drie beyers gulden.

1591. Anno etc. 91 den 20 Februarij synnen die borge-meisteren, nye vnde olt, mith die gesworen gemehnte, nye vnde olt, eindrechtliken auerkommen, vnde wyllen voer ein standthafftich vnde duerhafftich statuitum vnde stadtrecht gehalten hebben, dat nu vortan van vnser borgeren giene vtheimschen, die giene borger synnen, tot sick in syne behuesinge nemen sall oder syne behuesinge offte kameren verhueren sall, ten sy dat hem sulxs ersten van den raede vergunnet is worden; vnde so daerenbauen geschege vnde die

---

¹⁾ Boven de woorden „die vurs.” staat „brandt”.

selue vtheimsche borger neringe dede vnde in borgerrecht vnde gerechticheidt vul tho done weigerich befunden werde, salmen den gantzen interesse vnde schaden dessulfs geleden verhalen an den genen, die sodaenige luden in syne behuesingen worde nemmen, vnde daerenbauen van syne borgerschap sunder gnade versteken wesen.

1566. *a.* Item vp den xvi Januarij anno LXVI binnen burghemeisters, scepnen vnde raedt myth meente, ny vnnde olt, vnde daerby gheebeeden olden borger, eyndrechtlich auerkoemen vnde gheslotten, dat ange-seen die almeechtige Godt ons jameerlicke meeth pestilention gesandet vnnde volle onordentlickes daervyt gefolget, alsoe dat gheyne ordnunghe meeth den krancken thoe waerenne gheweesen, dat nue voertan gheijne krancken, daer sie inden huysereen befallen, etsij kyndt, knecht oder maeget, beholden, sunder van stunden an die seluyghe laeten brengen op die veerordenthe platz, so die burghemeisteren vnde meenthe daerthoe verordenenn weerden, by poena van der stadt hogester koer.

b. Noch synnen auerkoemen vp dach vurs., dat na data dusses gheijne vytheijmschen onsse borger vnde borgerscheen sollen weerden, ten sy dat sie eersten gheuen vnnde wall betaeleen tot profijte der stadt, die wagen vnde peerde holden wyllen, xxiiii golden gulden, eenen leederen emmer, etc. Die sich eeres ampts eerneeren wyllen, sollen gheuen vnde betaelen xii golden gulden, een leederen emmer, etc. Soe auerst een vythemschee man sich hiliken weerd

an eijne borghersche oder borghersdochter, sall des wiues so volle geneeten ennde sall nycht meer gheuen dan vi golden gulden, eenen leederen emmer; dan soe die amptsman, die sich meeth synen ampte to erneeren vndernaeme, vnnde daervp syne borgherscap ghewonnen hadde ende wijl peerde holden, sall vp dat vorige verdrach noch xii golden gulden gheuen tot behoeff als vurs. beetaelen sunder enich wedderreedenth. Vnde sollen alle dusse vurs., soe die burgherscap wynnen, noch baeuen dith vurs. maeken op oere kosten een roede straethen, xvi voeten lanck vnnde soesten voete breeth, daer hem dan die burghemeister inder tijt wisende weerth, enz.

1590. *a.* Anno etc. 90 den 16ten Julij synnen die borgemeisteren, nye vnde olt, mith die gesworne gemeente, nye vnde olt, eindrechtlik auerkommen, vnde wellen henforder voer eyn duerhafflich stadtrecht gehalten hebben, dat nu vortan niemant ennigen mest vth der stadt voeren, noch plaggen vth der stadt mors meyen sall, ten sy dat hie borger sy vnde den anderen inwonenden borgeren gelick der stadt lasten helpe dragen, by die poena van drie beyers gulden.

b. Ock synnen die borgemeisteren mith der gemeente, nye vnde olt, eindrechtliken auerkommen vp dach vorg., dat nemandt van vnsen borgeren offte inwonneren sal mest verkopen an luden, die hyr in die stadt nicht en wonnen vnde der stadt lasten nicht helpen dragen, by die pena van drie beyers gulden.

1567. Anno etc. 67 vp Meijauent sijnnen auerkommen borgemeistere, schepen vnd radt mith der gewarener

gemeinte, vnde hebben verordinert vnde statuert, dat nü voertan in erffdelinge der kinder vnde fründen die hüse nicht verdeelt sollen werden, sunder sollen bij older gestalt gehalten bliüen; vnde so die kinder offte fründe de behusinge nicht an ene hant brengen konden, so sollen sie gehalten sijn de seluen tho verkopen, vnde de penninge thot verdeelinge brengen.

1578. Anno etc. 78 den 16 Junij sinnen borgemestere, schepen vnd raidt meth der geswaren gemeenten auerkommen vnd is folgentz meth der geheelen gemeenten ingewilliget, vnd willen voer ein stedich vnd durhafftich recht gehalten hebben, dat nu vortan geene vitheimsche vnse borgerschap winnen noch borger werden moegen, die nicht an einer sidt an borgerskinder, wedwen off wedwers hyliken, vnd so hie bauen geschege, sall van gener werden sin; ¹⁾ doch by den gemenen scheppen vnde geshwaren gemeente, nye vnde oldt, is gnade vmme hyrauer te modereren.

1568. Anno etc. 68 den vierden Maij sinnen schepen vnde gemeinte, nie vnde olt, aüerkommen vnde voer ein stanhafftich stadtrecht beslotten, dat nü voertan gene appellation an eijn erbar raedt van Deuenter thogelaten sal werden in saken, die vnder viff vnde twintich golden gulden wert sijnnen, sünder sollen daereinbauen werdich befünden werden.

1575. a. Noch anno etc. 75 auerkommen, dat nemant sal

---

¹⁾ Het hier volgende is met bleekere inkt geschreven, door dezelfde hand en met dezelfde inkt als de keur van 1580 op de volgende bladzijde.

messe, bilen ofte iserwerk wetten ofte scherpen vp ofte an den stenen der kerken, kerckhaue, poerten ofte stadtymmereu, ofte daeran stene entwe slaen, daervan werpen ofte wech nemen, bij ene pena van iii golden gulden, so vake als dat geschege, sunder genade tho betalen. Vnde de dat sege ofte wüste, sal dat den schepen anbrengen vnde sal daervan hebben den derden penninck, vnde wie dat nicht anbrachte, sal so velle gebraken hebben als de principael dede. Vnde alle degenne, de deses berüchtiget weren ofte werden vnde nicht auerwiset mochten werden, sollen sick des vntslaen met eren ede.

b. Item wie stadtpkümste ofte guedt getagen hefft vnde daervan schuldich is, de sal nicht thogelaten werden wedder tho trecken, eer den tijd hie betaelt hebbe.

c. Item wie stadtpkümsten vnde guedt getagen hefft, de sal geen borge werden voer den anderen, die ock stadtguedt getagen hadde, ende wie voer den anderen borge weer, die sal geen stadtguedt trecken.

1580. a. Anno 1580 sinnen raedt vnde meenthe eindrechtlick auerkommen, dewile volle misbrukes van vnser mollenganck, dat vortan alle vnse borgers sollen gehalten sin all ore koren vp der stadt molle tho brengen vnde twe dage aldar liggen tho laten by windes gebreck, ehr man dat selue wedderumme daraff moge halen. Wie dar thegen dede, sal die erste reise gebrocket hebben 3 golden gulden, then anderden male 6 golden gulden, vnde ten derden male der stadt hogeste koer, sunder ennige genade tho bethalen. Vnde die

dat sege offte wuste, sol dat den scheppen anbrengen, vnde wie dat nicht anbrachte, sol gelick die principal deder 3 golden gulden gebrocket hebben. Vnde alle die genne, die des beruchtiget weren vnde nicht auerwesen mochte werden, sall sick darvan vntshlaen mith sinem ehede.

b. Item, thor seluer thidt is auerkommen, dat gene dachhurer mer nemmen sollen als 18 placken, vthgenommen tymmerlude, sagenshnider, die des sommers 2 $\frac{1}{2}$ stuer vnde des winters 2 stuer hebben mogen.

-
1600. Anno 1600 den 21 Februarij, gewest sinde St. Petersauent ad Cathedram, hefft die geheele gemeinte in die kercke eindrechtliken beslotten, vnde willen sulx duirhafftich gehalten hebben, dat nu vordan die borgemeistere geine penninge vp die stadt sollen mehr mogen vphemen offte eenige verseegelinge offte handschriften van sick geuen; vnde so het sake were dat de stadt ettelick gelt nootdrengeleken tho wegge brengen moste, vnde van doen worde hebben, sollent die borgemeistere der geschworen feerdelsluiden angeuen, dewelcke feerdelsluiden dan oick nicht anstundt ör consent hirin van sick geuen sal, sunder sollent die gantze gemeinte tho kennen geuen, dewelcke gemeinte dan twee offte drei voernheme vnde olde borigeren vth ider feerdel bi dien feerdelsluiden ordinieren sal, vnde wat deselue mit den borgemeisteren verrhamen werden, sal mogen thogelaten worden.

1591. Anno Domini 1591 denn 6 dach Septembris sinnen die boergemeisteren, schepen vnnnd raedt mit der

gantzen geswaren gemeindt, nie vnd oldt, eins geworden, vnnnd willen nha dussenn tiden vor duirhafflich recht gehalten hebbenn, das nhu vordan nemans in vnser stadt mersche geine plaggen meien sal vor Pinxteren, alstan nha Pinxteren ghein von vnse borgeren des dages niht meher dan einen meier darin meien tho laten, bi ein poene von drie goldgulden.

1593. Anno Domini 1593 den 5 Martij binnen die semplice burgemeisteren mit der gesworen gemeinte eindrechtlicken auerkommen vnd oick beslotten: wie von vnse mitburgeren die waege toege, sall von ein vaedt botteren vor dat holdt offslaenn 30 pundt, vnd 1 halff vnd verdels nha aduenant, gelick wie binnen Deunter, Campen vnd Zwoll ein gebuick ist.

1615. a. Anno 1615 den 9 Januarij synnen die borgermesteren meth die geshworne gemeinte, nye ende olt, eindrechtliken auerkommen, vnde willen henferner voer ein standthafftich ende duerhafftich stadtrecht gehalten hebben, dat nu vortan niemandt van vnser borgeren offte inwonneren den anderen in die hure van landerijen oder anders enigen vnderstecke offte vnderkoop sall doen, by die poena van 6 beiers gulden, mitzdien dat die huerlinck syne iarlicxsche pachten offte huerpenningen well betalen sall, ende geuen iarlicx watt ein ander geuen will, edoch den eigenaer tot synen eigen bedrijff ende gebuick syn recht vnbenommen, by die poena van 6 goltgulden. Actum vt supra.

b. Eodem auerkommen, aldewile velle misbrukes entstandenn in die pachtinge van die generale middelen, dat niemandt van vnser borgern offte inwon-

neren tot drie, vier ofte meer personen masschappie sallen hebben meth den anderen, belangende die verpachtinge der generale middelen, in vnser stadt ende stadtsjurisdictie vallende, by die poena van 25 goltgulden ende verlies syner borgerschap, waervan die borgermesteren by ehede die executie sunder ennige gnade te doen mitz dessen expresseliken belastet wordt. Actum als bauen geschr.

1620. a. Anno 1620 den 3^{den} Martij synnen borgermesteren, nye ende olt, mith die geswaeren gemeente, oick nye ende olt, eindrechtliken auerkommen, ende willen henferner voer ein duerhafftich statutum oder stadtrecht gehouden hebben, dat nu vortan alle die genigen, die hyr beforentz noch giene schepen gewest ist ende schepen te wesen gekoren worde, die stadt voer eine verehringe tot oerer noitdrufft an gereden gelde te geuen verobligeret sall wesen ses Carolus gulden; ende die hyr beforentz oick nicht ein geswaeren meensman gewest ist ende meensman te wesen gekoren worde, die stadt voer eine verehringe te geuen schuldich sall wesen drie Carolus gulden.

b. Eodem auerkommen, dat int erwelent der meensluden nae desen dage niemandt thogelaten sall worden syn stemme te geuen, ten sy dat hie iersten borger sy, by poena van nulliteit ende $\frac{1}{2}$ goltgulden te verbeuren tot profyt des verdelens. Actum vt supra.

1615. ¹⁾ Anno 1615 den 22 Februarij synnen die borger-

¹⁾ De twee volgende keuren staan in het HS. op de zeventiende van de negentien bladzijden, welke op het vierde kapittel van het stadrecht van 1512 volgen; zie noot bl. 27.

meisteren auerkommen mith die geshwaren gemeente, dat men tot nodich stadttymmerwerck die tymmerlueden sall meden ende annemen op oere eigen kosten vnde niet der stadt vnkosten voer ein seker gelt.

b. Oick beramet, dat die prouisoren des gasthueses ende der armengilden alle iare sollen reckeninge doen, leuerende voer die restanden gelt oder pande.

1617. Anno 1617 den 20 Martij die borgermeisteren, olt ende nye, mith die gesworene gemeente, olde ende nye, synnen andermall auerkommen, dewile hier beforentz in anno 1598 mith die gesworene gemeente, olde ende nye, den borgermeisteren, olde ende nye, gestatueert ende auerkommen, dat giene onechte geborene sollen tot verdelensluden oder borgermeisteren gekoren worden, dat dat selue statutum henferner achterfolget sal worden ende duerhafftich wesen; ende so iemandt op dith statutum worde blameren oder calumnieren, sall verbrocket hebben telcken reese, so vaken dat geschiet, die stadt hogeste koer. Actum vt supra.

1623. ¹⁾ *a.* Anno 1623 den 19^{den} Februarij sinnen die borgermesteren mith die gemeente, nye ende olt, beraemet ende geaccorderet, dat die borgermesteren nu henferner wegen der stadt giene schenckasien by die gemeine schutten, schomakers ende snyders tot naedeede het corpus van die gemeente sullen geleisten, sundern

---

¹⁾ Deze keur staat in het HS. op de vijfde van de negentien bladzijden, welke tusschen het vierde en vijfde kapittel van het stadrecht voorkomen.

daer sie die bykompsten van dien werden bywonnen, sullen vth oeren eigenen budell erstaden, wes ter thidt die stadt in merdere voerraedt, als sie etzunder is, geraden werdt.

b. Item die stadtkammenaer sall gehalten wesen van alle stadtopkumsten, ordinaris ende extraordinaris, pertinente reckeninge te doen, insunderheit betalende die dienaers ende arbeidsluden.

Dese 2 vorgeschr. poincten sollen staen tot widere beleuent der naestfolgende bykumst van die gehele gemeenten. Actum a^o 1623 den 22 Februarij.

---

schap nijes mochten coomen te winnen, dan sijn ende blijven als het tegenwoordich is.

1655. *gg.* Also op huden dato onderschreven sich eenige borgeren off de meeste in onse stadt tegens scheepen ende geswooren gemeente hebben geopponeert ende eenich tumult off oproer in onse stadt gemaect sonder redenen, soo sijn scheepenen ende geswooren gemeente overcoomen ende een vaste willekeur gemaect, dat, bij aldien een offte meer borgeren nae deesen eenich oproer wederom in onse stadt mochte maecten off tegen onse scheepen stellen, ijeder ande stadt gebroockt sall hebben tachtentich stadtpont sonder tegensprecken, ende evenwel ande hoocheijt oevergeschreven om gestrafft worden. Gedaen ende gearresteert op onse stadthuis den twaelfften Februarij 1655. *a)*

1660. *hh.* Alsoo eenige jaren herwaerts bij eenige borgeren alhier oever het stuck van scheldinge off geperpetreerde moettwillige eerroerige scheltwoorden tot læsie van goede luiden eere, naem ende faem, onrechtelick ende tegens onse stadtsordres, statuten ende willekeuren indirectelik voorgenomen is de besendinge bij het Oeverijsselsche lantrecht geordonnert, waeran dese stadt Ommen off derselver borgeren nijet gebonden sijn, ende regelrecht tegens onse stadstatuten ende wetten is stridende, soo ist dat nu op huden den 25 Januarij 1660, sijnde Poulidach, bij scheepenen ende raedt opt stadthuis ende raetcamer in volle vergade-

---

a) Hierbij heeft men het volgende aangetoekend: ende sijn de selve borgeren voor deese mael oever de broecke geaccordeert, ende de selve oock betaelt.

ringe alnoch is geresolveert ende gearresteert, dat alhijer in onse stadt nae desen geen besendinge oever injurien off scheltwoorden an ijemants eere gaende plaetse sal hebben, maer dat sich de scheepenen inder tijt sullen hebben te reguleren int judiceren ende vonnissen nae het stadtcuerboeck, waerinne derselver wetten ende statuten sijn geëxpresseert, ende partjen oever soodane jnjurieuse offte andere civiliter voorvallende saecken cort spoedige expeditie van justitie verleen.

1670. *ii.* Wij schepenen ende meente resolveren, datt egeene jaghten der honden offte vangen van hoenderen in onse stattsvrijheidt willen lijden, maer onse gerechtigheidt mantunieren. Aldus gedaen tegen alle die geene, die hijr tegen moghten toe koeme overtreden, gelijk wij schepen ende meente hebben ge-teikent.

Gescheet den 13 7-ber anno 1670.

1639. ¹⁾ Alsoe sick oick naderhandt grote misbrueck enstanden tegen der schomakeren deser stath Oethmorsen verleende priuilegie ende affgegeuenen gildebreeff in anno 1595, datt sick ettlicke schomakeren als oick andere koep luden, soe wall buten als hier binnen sunder borgerschap ende gilde leuende, tegen tenoer der stattrulle vnderstaen den schomakeren tho vnderkoepen, de velle klein ofte groeth, oft ²⁾ eeck tho schellen ende oeck ³⁾ schoene tho maken ende verkoepen, tott groten nhadeel der gemeener schomakeren, soe hebben borgemeysteren vnde meente, ny en olt, dyttsoluige ⁴⁾ de nouo geratificeert ende approbeert, ratificeren ende approberen krafft deses, datt nu voertan alle vithheimsche als oick inwonders deser statt, buten die gilde en borgerschap leuende, darouer als voer verhaelt befunden zynde, verboertt sollen hebben den broeke in den vors. gildebreeff verhaelt, ende sall dittsoluige nu ende tott euigen dagen voer ein statutum en stattrecht geobserueert worden, waerna men seek altoes sall reguleren. Actum in pleno senatu den xi Nouembris 1639.

---

¹⁾ Deze bepaling staat in het HS. fol. 46 r., volgt op de keur van 1620, afgedrukt bl. 43.

²⁾ Het woord „offt” is doorgehaald.

³⁾ De woorden „ende oeck” zijn doorgehaald.

⁴⁾ Het woord „dyttsoluige” is doorgehaald.

CEDUL DER FUERHEEREN DER STADT
VAN OMMEN.

1.

Wye geen fuerheer wyll wesen, breckt der stadt vyf goltgulden, ende sal des . . . . . alljcke wall fuerheer worden.

2.

Wy sweren, dat wy dese fuercedull also achtervolgen wyllen na onse beste macht ende nyet laeten, noch om leeff offte leedt, noch vryndschap offte maechschap. Dat ons Godt also helpe.

3.

. . . . .
. . . . . , .
. . . . .
. . . . . a)

4.

Item oft saeke wehr, datt daer een borger wehr, die eene swacke koe hadde, die nyet met toe velde kan gaen, sallmen moegen dryuen op den Mers; ende so dye fuerheeren daer bouen deyden, dat sall staen tot kennisse van die schepenen.

---

a) Art. 3 is op enkele woorden na onleesbaar.

5.

Item die schaeppe sollen 3 wecke voor den Mey van den Mers bliuen, off de fuerheeren sollen sij schutten *a*).

6.

Item sollen geene kaluer op den Mers gaen, die daer eens gegaen hebben, wante de fuerheeren sollen sy schutten, ijder op een kanne beers.

7.

Item sollen geene starcke koen voor Mey op den Mers gaen, offt die fuerheeren sollen sij schutten, jder op een kanne beers.

8.

Daer en sullen geene peerde int Flyer gaen, off de fuerheeren sollen sy schutten, yder peerd op eene kanne byers.

9.

Daer sollen geene vythemsche in onse marcke komen, dye fuerheeren sollen sy schutten, jder schaep op eenen stuer.

10.

Daer een sall nyemant soen steeken op die Dannete offt Rotbrinck dan de derde deel sall heyde wesen, dat veerde deel gras *b*), off die fuerheeren sollt sye bekoeren, yder soe op $1\frac{1}{2}$ stuer.

11.

Daer en sall nyemant voor offt omme den Mollen-

a) Art. 5 is doorgehaald; in het HS. vindt men daaronder eene latere bepaling, welke grootendeels onleesbaar geworden is.

b) Aan den kant staat met latere hand geschreven: *of buten kennis van schepen.*

camp meyen, oft de fuerheeren sollen sye becoeren op 42 stuuer.

12.

Daer en sollen geene beeste offte schape int Sant gaen, off die fuerheeren sollen sy schutten.

13.

Daer en sall nyemant graeuen off stapkuelen in steegen offte wegen graeuen, oft dije fuerheeren sollen sy bekoeren. ¹⁾

14.

Daer en sall nijemant torff in onse marcke graeuen vnde die verkoepen bouen een foer hen toe geuen; soe daer bouen befonden worde, sollen de fuerheeren hem den broeke ofnemen, jder foer op 8 stuuer ende den torff verfallen aen de stadt. ²⁾

15.

Daer en sollen geene schape voorder aent Flyer gaen dan die paelen staen, off de fuerheren sollen sy schutten, well toe verstaene vry toe wesen van St. Merten beth op St. Petrj. Vortz sollen oeck geen schaepen moegen int Sant gaen; so dickwyls als daer emantz ouer befonden worth, sollen verbuert hebben elckmael een halue tonne beer, dan alleene haer olden wech.

16.

Nyemant sall meer schape houden daen een halff verdel met eenen ram, vnde de kercke een, de scheper eene; so daer bouen befonden worden, sollen die fuerheeren schutten ijder op 4 stuuers. ³⁾

¹⁾ Stwk. art. 84.

²⁾ Vgl. Stwk. art. 103.

³⁾ Vhc. art. 49.

17.

Den mejer Johan van Versen is toegestaen, dat hij mach holden de helffte meer als een ander borger; so daer meer schape in syn schot befonden worden, sollen de fuerheeren schutten, jder schaepe op 4 stuuer. a)

18.

Daer en sollen geene vercken voor den Clemtuijn gaen offte gedreuen worden, off de fuerheeren sollen sij schutten, ijder op eenen haluen stuuer.

19.

Daer en sollen geene vercken ongekramppt op de strate gaen, off de fuerheeren sollen sij schutten, jder op eene kanne bijers, want sy het hem aengesecht hebben. Alle mutten, de koen dragen offte suygen, moegen 6 weken ongekramppt gaen, maer wan de koen ses weken olt sijndt, solt sy ock gekramppt worden, oft de fuerheeren sollen sije schutten, yder op een kanne beers. ¹⁾

20.

Daer een sollen geene meste verckens op de straete ongekramppt gaen, offt men sall sij schutten, jder op eene kanne beers. ²⁾

---

a) In het hiervoor afgedrukte Kourboek van Ommen vindt men nog de volgende bepaling:

1595. Item anden jaer XCV hebben schepenen ende meenthe toe der stadt behoef toeget een hondert schapen ende . . . . den mejer inden hoff gunnende oick hondert schapen tho holden; ende wandt die stadt ghiene schapen holden, soe sall die meyer anden hoff niet meer holden dan dre vierdelen ende die scheper $\frac{1}{2}$ vierdelen.

---

¹⁾ Vgl. Vhc, art. 20. — Stwk. art. 107.

²⁾ Vhc. art. 19. — Stwk. art. 107.

21.

Alle gewichte sollen so swaer wesen als der stadt van Swols gewichte ys; so sij te licht befonden worden, elcker tydt vyff stouer. ¹⁾

22.

Wye goet opsteeckt in onse stadt, dye sall dat vyt-slijten sonder verhoge, off de fuerheeren sollen sij schatten, jder op een stadt pondt, ys seuen stouer. ²⁾

23.

Alle backers sollen haer brot backen op het gewichte, het graue brodt nijet gebuedelt, vnde sall so swaer wesen als der stadt van Swols brodt. Ende so anders befonden worth, so sall dat brot verfallen wesen aen den armen, vnd daer bouen geschattet te worden tot elcker tydt x stouers.

24.

Daer en sall niemant der stadt straeten met mes langer beleggen dan 3 dagen, off de fuerheeren sollen sij bekoeren tot elcker tydt een kanne byers.

25.

Elck borger sall tegen syn hues syn gruppe opmaecken, dat dat water synen ganck hefft; so dat nyet gedaen en worth, sollen sy geschattet worden tott elcker tydt een kanne bijers.

26.

Daer en sall geen wullenwefer syne vnrejne fullenisse voor een andermans door latten loepen; so sulcx

---

¹⁾ Vgl. Stwk. art. 57.

²⁾ Stwk. art. 58.

geschiet, sal daervoor aengesijen worden op een kanne byer. ¹⁾

27.

Daer een sall geen beecker ofte brouwer voor daege onderbothen; ende want het auent ys, so sall dat fuer vyt oeuën ende daerne wesen, off de fuerheeren sollen sy schatten tot elcken tydt op x stuer. a) ²⁾

28.

Daer en sall nyemant by de lucht braeken, heekelen offte enich gaern, flas offte spijt hanghen offte leggen, daer man mett lucht offte kersen by kan kommen; so sulcx befonden wort, tott elcker tijdt 5 stuer. b)

29.

Daer en sall nyemant fuer in spinden offte kasten by melck setten, tot elcker tijdt een kanne bers. c)

30.

Elck sall syne jshaeken verdich hebben, als hem dat die fuerheeren hebben aengesecht, die ledderen als jshaeken, tott elcker tydt een kanne beers.

31.

Als die fuerheeren den dejner omgesandt hebben, dat elck syn water voor de door sal hebben; vnde die dat nyet en doet, die breck tot elck tydt een kanne bjers. d)

a) Met latere hand is hier iets bijgevoegd, dat thans onleesbaar geworden is.

b) Het woord „stuer” is later veranderd in: *gl.*

c) Men heeft later „een kanne bers” veranderd in: *10 st.*

d) Men heeft later „een kanne bjers” veranderd in: *6 st.* Verder staat onder het artikel met zeer bleeke inkt iets geschreven, wat niet meer te ontcijferen is.

¹⁾ Vgl. Keur *e* no. 5.

²⁾ Vgl. Keur *h* no. 1 en 2.

32.

Daer en sall nyemant ongeue huede off koegesche felle in onse stadt brengen; so daer emant op befonden worth, tot elcker tijdt x stuer. a) ¹⁾

33.

Daer en sollen geene goste beeste nae Mey manck die koen gaen; so solcx befonden worth, sollen sy de fuerheeren schutten, ijder beest een kanne beers.

34.

Elck sall syne putten ganckbaer holden, off de fuerheeren sollen sije bekoeren, elck op een kanne beer. Alle veltschaede steijt tot kennisse der schepenen.

35.

Die fuerheeren en sollen nyemant laetten verdragen; vnde laetten de schape aleuen wel gaen, hebben dije fuerheeren gebroeken aen de stadt eenen olden schilt.

36.

Daer en sall nijemant van syn naebers fuer laetten haellen, off sy solt so wys wesen, dat dat fuer wall bewaert ys, off die fuerheeren sollen sij bekoeren op x stuer.

37.

Daer en sall nyemant foer naerder faetten den heertt, daer geen schorstejn en ys, dan dat opt naegeste gebondt; ende schorstejne syndt, sall men so nae vaeten, datmen daer wall om kan gaen; soe daer anders befonden worth, sall tott elcker tijt x st. verbueren. ²⁾

---

a) Het woord „stuer” is later veranderd in: *gl.*

¹⁾ Vgl. Stwk. art. 51.

²⁾ Vgl. Vhc. art. 41. — Stwk. art. 112.

Daer en sall nyemant vercken op de straeten holden, of hij sall daer van foen vnde lonen den heerden. a) ¹⁾

Wan de fuerheeren een ijder hebben aengesecht van den Broeckdjck, ende die dan sijn slach nijet verdich en hefft, breckt tot elcker tydt 2 kanne beers.

Daer en sollen geene kjnder met fuer buytten Ommen ofte onbehoerlijk gaen; so daer kjnder befonden worden, die solcx deiden, sollen die older daervoor aengesien worden, t'elcker tydt 2 kanne beers.

Daer en sall nijemant torff naerder den heert faeten dan 8 voth; so daer emantz naerder lecht, tot elcker tijdt 2 kanne beer. ²⁾

Daer en sall nijemant ouer onsen Mers vohren dan alle op den reewech; so daer eenen op befonden wort, sollen de fuerheeren schatten, tot elcker tydt eenen b) goltgulden.

Dye meyer in den hoff wortt by prouisie toegestaen, dat hij sall holden drey gansen ende eenen ganten; ende dat dieseluige aenvoeden, sall de hoffmejer mogen holden op St. Lambertj ende dan voortz nijett langer.

a) Achter het artikel staat met latere hand: *krampen en jokken*.

b) Het woord „eenen” is later veranderd in: *vijff*.

¹⁾ Stwk. art. 108.

²⁾ Vgl. Vhc. art. 37. — Stwk. art. 112.

Ofte de fuerheeren alsdan meer ganse aldaer befinden als vooren, sollen die fuerheeren die mogen holden sonder lossen.

44.

Alle goste beeste sijnt schutbaer voor de fuerheeren, alsochoen worden de beeste die fuerheeren ontweldiget.

45.

Daer en sall nyemant goste bieste holden, offte de fuerheeren sollen sy schutten; vnde soe emant hijer goste beeste wolde holden, sall daervan geuen des jaers dertich stuuers tot profit van die stad, vnde de 10 stuuers voor de fuerheeren.

46.

Item welck borger offte borgersche assche vijtdraegen offte vijtdragen laetten, daer fuer inne ys, dat weer der stad om twjntich pont; ende wijde dat anbrachte, de sall hebben twe punt van den twjntich punden. ¹⁾

47.

Daer en sall nyemant netten, segen offte syelen, fellen offte laecken, het sy dan wat het wjl, dat de brugge schadet, op de recken moegen hangen, bij verbuerte van twe kanne beers, telckemael so daerouer befonden wort. Ys ditseluide met consent van schepen ende mejnte alsoe ingegaen ende bewjlliget den 18 Januarij 1636. a)

---

a) In het HS. leest men hier vervolgens onderaan de bladzijde eene bepaling van lateren tijd:

Oock sal nijemant kottelen off koe- off peerdedreck moegen gaderen vanden hoegen off legen Mers off van den Oort, bij pene van een olden sehilt; oock nijet van den Rotbrinck.

---

¹⁾ Keur a no. 4.

Daer en sollen geene gansen op den Mers gaen, offt dije fuerheeren sollen sij schutten, offte schejten ende hangen sij aen eenen staeken.

Daer en sal nyemant mogen meer schapen holden als syn tall dan een halff verdel met een ram, ende de kercke eene, ende de scheper eene; soo daer bouen bevonden worden, sollen de fuerheeren schutten alle so danige schapen als achter Paesschen bevonden worden bouen den tall. Ende wan de fuerheeren solcx nijet daden ende verdrogen met emantz, soo sollen de heeren borgemesteren verorsacket wesen de fuerheeren daer voor in broeke te slaen, so veel als deseluiige geschage, de geaccordet hefft ende bouen sijn tall hefft. ¹⁾

Daer en sall nijemant Satersdages haeryge vellen op den Mers . . . . scholden, of de fuerheeren sollen sy schutten, gelick van de guste beesten in den 45 art. verhaelt. a)

---

a) Hier volgt ondéraan op de laatste bladzijde van het HS. nog eene latere bepaling:

De fuerheeren sullen met nijemant moegen accorderen, dan alleen neemen tgeene daerop staet, bij peene van een halff tonne bijer.

Verder vindt men ook nog op de binnenzijde van het schutblad een tweetal voorschriften, welke niet meer geheel te ontcijferen zijn.

---

¹⁾ Vhc. art. 16.

1000 TV A 2^v

VEREENIGING TOT BEOEFENING
VAN OVERIJSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS

OVERIJSSELSCH E,
STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

EERSTE DEEL. ACHTSTE STUK.

STADREGT VAN OMMEN.

ZWOLLE,
DE ERVEN J. J. TIJL.
1887.

WERKEN, UITGEGEVEN DOOR DE
VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN OVERIJSSELSCH
REGT EN GESCHIEDENIS.

- Verslagen van de Handelingen der vergaderingen van de
Vereeniging, 1^e—64^e stuk. (Niet in den handel).
- Catalogus der Bibliotheek van de Vereeniging. Zwolle,
W. E. J. Tjeenk Willink, f 0.60. Met 3 supplementen,
1^e bij denzelfden f 0.20, 2^e f 0.10, 3^e f 0.05. Zwolle,
De Erven J. J. Tijnl.
- Register van Overijsselsche Oorkonden, I, No. 1—369.
Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink 1873. II, No. 370—890.
Zwolle, De Erven J. J. Tijnl 1875. III, No. 891—1118.
dezelfden 1884. IV, No. 1119—1291, dezelfden 1886.
- Verslagen en Mededeelingen, 1^e—17^e stuk. 1^e st., 1860,
f 1.25 — 2^e st., 1862, f 1.25 — 3^e st., 1865, f 0.75 —
4^e st., 1867, f 1.00 — 5^e st., 1870, f 1.25 — 6^e st.,
1871, f 1.50 — 7^e st., 1872, f 0.75, 1^e—7^e st. Deventer,
J. de Lange — 8^e st., 1873, Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink — 9^e st., 1874, f 1.80 — 10^e st., 1876,
f 0.70, — 11^e st., 1878, f 1.50 — 12^e st., 1881, f 1.00 —
13^e st., 1883, f 0.75 — 14^e st., 1885, f 0.60, — 15^e st.,
1886 f 0.60. — 16^e st., 1887 f 2.00. — 17^e st., 1889 f 1.75.
9^e—17^e st. Zwolle, De Erven J. J. Tijnl.
- Verhandeling over het Graafschap Goor en beschrijving
van de Heerlijkheid Almelo en Vriezenveen. Twee
onuitgeg. hoofdstukken van den Tegenw. Staat van
Overijssel; door wijlen Mr. G. Dumbar. Deventer, J.
de Lange 1858, f 0.50.
- Kronijk van Gerardus Coccius. Deventer, J. de Lange
1860, f 0.70.
- Charters en bescheiden over de betrekking der drie Overijss.
steden, bijzonder van Kampen, op het noorden van
Europa, 1251—1398. Deventer, J. de Lange 1861, f 1.15.
- Mr. J. P. Ver Loren, Lebuinus en zijne stichting te De-
venter gedurende den eersten tijd van haar bestaan,
Zwolle, De Erven J. J. Tijnl 1885, f 4.50.
- Uittreksels uit het dagboek van Arent toe Boecop volgens een
HS. van de 17^e eeuw. Deventer, J. de Lange 1862, f 2.40.

(Zie verder de beide laatste pag. van den omslag.)

OVERIJSSCHE

STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

1

